

Universitätsbibliothek Paderborn

**SELECTA=||RVM DECLAMATIONVM || Philippi Melanthonis,
quas con=||scripsit, & partim ipse in schola
Vui=||tebergensi recitavit, partim alijs recitandas
exhibuit.|| TOMVS ... ||**

Melanchthon, Philipp

1559

VD16 M 3567

Christianis no[n] esse necessariu[m] uti legibus Mosaicis, sed licere uti legibus, quæ luri naturæ sunt co[n]sentaneæ, etia[m]si co[n]ditæ sint ab ethnicis Magistratibus. Ite[m] Romanum Ius ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34734

Utilis hono-
rifica legum o-
pinio,

ihil in uita utilius est, quã inferre
atq; instillare animis bonã et hõ-
rificam opinionem de legibus. No-
ulla maior est uitæ ac mortis perni-
cias, quã assuefacere animos ad leges contem-
das aut cauillandas. Hæc sæpe inculcari adole-
scentiæ cum sit utilissimum, rectè fieri iudico,
quod in his promotionum spectaculis sæpe idem
argumentum de dignitate legum repetitur. Quod
& honestius est, quã prædicare & ordinare
dona Dei, & ad earum rerum intellectum & re-
uerentiam exuscitare imperitam adolescentiam,
quæ sunt in uita utilissimæ? Aut quarum rerum
commemoratione potius personare doctorum co-
tus debent, quã his sermonibus, qui prosunt ad
ornandam gloriam Dei, & ad disciplinam iuuen-
tutis, præsertim cum indoctorum & malorum
cõgressus abundant conuitijs legum? Ac mihi sæ-
pe in mentem uenit, hæc conuitia non tantum ex
quadam hominum iniusticia aut imprudentia ori-
ri, sed spargi à Diabolo, tanquam spicula ad san-
ciendas rudes mentes, ut legum reuerentia extin-
guatur, & sequatur dissipatio disciplinæ, quæ et
religiõis

Diabolus reue-
rentiam legum
extinguit,

religioni & tranquillitati communi noceat. Est autem nostri loci atq; officij, reuellerere illa spicula, hoc est, falsas persuasiones ex animis hominū, & cum oratione, tum exemplis illustrare atq; ornare legum ac iuris dignitatem, ac retinere disciplinam quantum possumus. Cū igitur in hoc loco alius uir clarissimus D. Doctor Hieronymus, quem non solum propter beneficia, quæ in me priuatim contulit plurima, sed etiam propter excellentem uirtutem & doctrinam ueneror, & tanquam patrem colo, grauissimè nos adhortatus sit omnes ad reuerentiam legum, deinde etiam auditores nostros ad diligentiam in discendo. Ego hoc tempore aliud argumentum, & si uicinum, sumam: Tractabo enim scholasticam disputationem utilem studiosis, Quod Christianis non sit necessarium uti legibus Mosaicis, sed quod liceat uti legibus, quæ iuri naturæ consentaneæ sunt, etiam si ab Ethnicis Magistratibus conditæ sunt. Deinde ostendam, Romanum ius antecellere legibus aliarum Gentium, & uerè quendam Philosophiam esse. Scio enim ante aliquot annos, quendam Iudæico ingenio præditum, contendisse hîc etiam publice, non licere Christianis Ethnico iure uti, quia Christianos oporteat uerbo dei gubernari. Postea in publicis concionibus damnabāt eius sectatores

Q ij poenam

Duo proponit
de quibus dicitur
Sturus est.

pœnam usitatam furti, et pleraq; alia instituta
 uilia Imperij horum temporum. Porro hæc
 nitie legum abrogationes & iniuste sunt, et
 cutiunt Respub. ut euentus in illo terribili
 uulgi, ante annos tredecim ostendit. Sunt et
 in administratione ciuitatum non pauci, quos
 conscientie supersticiosæ opinionibus cruciat
 quia non rectè instituta sunt de rerum politica
 usu. Nec hi errores nunc primùm nascuntur,
 ra Monachorum deliramenta sunt, quæ Diabolo
 nunc uelut sopitum ignem rursus exuscitat,
 let easdem hæreses subinde renouare. Quare
 dest iuuenes admonere, & ut de hac questione
 etius iudicent, & ut in dogmatibus iudican
 ra Ecclesie sententias consulant. Ac primùm
 luam argumentum quod opponitur, Christianos
 gubernari debere uerbo Dei: quare contendit
 opus esse scriptura in iudicijs ciuilibus. Expe
 & plana responsio est de corporali uita, ut de
 bis, medicina, architectonica. Christianos
 gubernari uerbo Dei, sed generali, quo finit
 harum rerum approbatum esse à Deo, imò
 ipsas res Dei dona esse, condita ad usum nostrum
 Ceterum ut Medicus seu Architectus nõ sumit
 præcepta suarum artium ex scripturis, ita nec
 gis latorem de rebus politicis opus est, præter
 nerat

I.
 Christiani gu
 bernandi uer
 bo Dei,

ueralem regulā, sumere ipsam artē ex scriptura.
 Nā Euangeliū cūm propriē cōcionetur de aeterna
 & spiritali uita, non mutat, non labefacit oeco-
 nomiam, aut politicam uitam, quæ collata ad inte-
 riores cordis motus, persimilis est domui: Vt enim
 domus est singulari arte extructa, aptē contigna-
 tis omnibus partibus, ac tegit hospitem aduersus
 tempestatum iniurias, interea tamen hospitis ani-
 mus non intra hos parietes cohercetur, sed taci-
 tus de Dei uoluntate & de aeternitate cogitans,
 preuel tanquam in coelum subleuat: considerat
 enim omnium aetatum mutationes, religionum or-
 tus ac discrimina, Imperiorum uices, tristes casus,
 quibus hæc humana natura obnoxia est, et è regio-
 ne beneficia Christi: Deniq; & de hac ipsa domo
 cogitans, miratur opificium, & agnoscit etiā cor-
 porali uitæ præsidia diuinitus donata esse. Ita uni-
 uersa politia ceu domus quædam est, mira arte di-
 uinitus fabricata, legibus Magistratuum, ordine,
 contractibus, iudicijs, disciplina, præsidijs arma-
 ta, pœnis, &c. His septi ac uallati muris, tamen
 Deū agnoscere possumus, ac statuere, hanc ipsam
 politiam, qua hæc uita defenditur, esse uelut do-
 mum diuinitus nobis conditam: nec interest uitæ
 spiritali ac aeternæ, utrum hæc domus, id est, poli-
 tia, sit à Moise, an ab alijs Legumlatoribus, ut ita

Politia ceu do-
 mus artificiosa

Q iij dicam,

dicam, fabricata, modò ut sit consentanea iurisdictioni. Id primùm hoc argumento confirmo: *Ap* stoli in Actis capite 15. pronunciant perspicue esse onerandas Gentes lege Moisi: Imò Petrus uerè obiurgat diuersum sentientes, ac inquit, tentare deum, quo durius nihil dici poterat. Non tentare Deum, est illudere ei, ordinando aliquo pre-textu diuinæ autoritatis. Quare Petrus qui Ecclesiam ad legem Moisi adigebant, nõ leter peccare ostendit. Quia enim falso pre-textu diuinam autoritatem, horribiliter illudunt Deo. Ac loquitur Petrus pariter de ceremonijs, & politicis legibus, sicut disputatio integra testatur, ubi allegat testimonium spiritus sancti, quod Gentes prorsus alienas à politia Moisi Deus uocauit, & tandem disertè iubent nihil imponi Gentibus, præter ea, quæ in illo decreto continentur. & allegant Apostoli scripturam, Gentes saluare. Propriè autem nuncupantur gentes, quæ non habent politiam Moisi: Quare non necesse est Gentibus legem Moisi imponi. Adde & aliud testimonium: Ad Ebreos scriptum est, Legem Moisi institutam esse usq; ad tempus aduentus Christi. Ergo politia illa post id tempus non est necessaria. Discernit & Christus suum regnum à corporali, cum ait: Regnum meum non est de hoc mundo.

Primum testimonium.

Gentes qui uocentur.

Alterum testimonium.

do. Imò ut milites Christum spinis coronant & configunt, & in purpura traducunt, Sic illi Christum per contumeliam coronant, qui falso pretextu autoritatis ipsius, dilacerant & euertunt politias, & nouam constituere conantur. Qui etiam peccant, quòd obscurant & obruunt spiritualia beneficia & fidei exercitia, cum hominibus offundunt hanc speciem, quòd Christus nihil nisi illa ciuilia officia Moisi requirat. Ne tenebrae prorsus delent Euangelium. Postremò mandat Euangelium, ut Magistratibus ethnicis obtemperemus: Quare necesse est legibus eorum obedire: Nam lex est uox ipsa Magistratus. Nec aliud est obedire Magistratui, nisi eius legibus et decretis obtemperare. Possent alia multa argumenta addere, sed cum hæc perspicua et firma sint, nõ addam plura, præsertim cum sacra litera etiam exempla multa proponat piorum extra politiam Mosaicam. Ut enim non dicam de Patribus ante legem, postea etiam multi perierunt inter gentes, & quidem gubernatores magnorum regnorum, Naaman, Nabugdonosor, Darius, Cyrus. Nec Danieli apud Persas licuit hereditates diuidere Iudeorum legibus: quot Rom. Centuriones ac milites in historia Euangelica laudantur? Quare nihil dubitemus placere Deo, etiã ceteras politias,

Tertium;

Exempla,

Q. iij si tan=

si tantum, ut dixi, non pugnent cum iure nature, quod est, ut Paulus inquit: Ius Dei diuinitus inscriptum humanis mentibus, ut à Deo haberent regulam, quæ leges gubernaret, & dijudicaret. Postquam igitur ostendimus placere Deo etiam cæteras politias, bonæ mentes hoc diligenter considerent, illas quoque esse Dei opificium seu fabricationem, ut ita dicam. Nam & Daniel expressit ait Deum constituere regna, & Paulus inquit Imperia esse ordinationes Dei. Magnum igitur scelus est, legum violatione, quasi telam diuinitus textam dilacerare, id quod Diabolus miris modis conatur. Quid enim pulchrius, quid amabilius esset imperijs, si harmonia societatis humana non interturbaretur? Si principes ueram religionem propagari curarent, ac defenderent, si mores ciuium diligenter regerent, si cõtrouersias cognoscerent, & bonos tuerentur, ac prouerberent, improbos uerò cohercerent, ac punirent? Si ciues essent concordæ & modeste parerent, si ecclesiæ essent tranquille & recte gubernarentur, si in scholis artes utiles traderentur, & disciplina sauerè retineretur? An non talis status esset illa aurea ætas, quam Poëte describunt? Hic ordo est imperiorum diuinitus institutus, & quem Deus conseruat, quatenus bona manent. Sed diabolus rabiose hunc cho-

Harmonia imperiorum,

Aurea ætas,

rum interturbat, incitat Tyrannos, ut tanquam
 Gygantes illaturi bellum cælo, abolere religio-
 nes conentur, ut iniustis cædibus præssentur in ci-
 ues, polluant flagitiosis libidinibus uniuersam re-
 rum naturam, licentiam scelerum confirmant, de-
 leant honesta studia, dilacerent Ecclesias. Talis
 status Romæ fuit, Neronis & similibus Tyranno
 rum tempore. Sic Diabolus corrumpebat harmo-
 niæ diuinæ ordinationis, & tamen interea De-
 us non patiebatur eam prorsus deleri, ac paulò
 post eam restituere extincto Tyranno. Ut autè
 Tyrannus ille erat Diaboli organum, dissipantis
 diuinam ordinationem, sic sciant omnes legum cõ-
 temptores, se Diaboli organa esse, & daturos
 Deo pœnas, sicut toties Deus minatur & testan-
 tur exempla omnium ætatum. Cernit Deus omni-
 um uindex, & uel Magistratum sententijs præ-
 bet puniendos improbos, uel ipse alijs horrendis
 pœnis eos excruciat. Nõ Magistratus coercere
 Clodium poterant, Milo tandem cohercuit: Non
 Antonium leges, non Senatus authoritas, non fœ-
 dera sanctissima retinere potuerant, quò minus
 bella ciuilia moueret: Itaq; Tyrannus tandem
 non impetrata uita à uictore, cum miser uidisset
 reginam Cleopatram sibi mortem consciscentem,
 ingenti dolore, & ipse sese iugulat. Non hæc casu
 fieri,

Pœnæ istius
 conturbatæ
 harmoniæ.
 Nero.

Q v fieri,

fieri, Adolentes, existimemus, sed ordinatione Dei, qui sic ulciscitur hominum furorem, qui leges contemnunt, & harmoniam societatis humane ab ipso institutam conturbant. Quare non tantum ex historijs exempla quaerenda sunt, sed praesens uita suppeditat innumera. Quare uereri leges et amare tueri; disciplinam discamus, & sciamus eos, qui non obtemperant, non tantum cum hominibus, sed cum Deo pugnare, & concutere, quasi domum diuinitus fabricatam, hanc politiam qua continemur. Sed dicam nunc de altera parte, uidelicet, de Romano iure, quare id potissimum amplexa sit Respublica. Iudaicae leges non nisi illi nationi conditae sunt, nec possunt conuenire pleribus gentibus. A signant enim certas sedes certis familijs, & has uetant mutari: Hoc non potest nisi in angusto loco obtineri. Spartanæ leges non diuidunt agros, sed iubent communiter coli, & postea fructus diuidi: Ne hoc quidem nisi inter paucos obtineri potest. Habent & alia uitiosa instituta de connubijs. Atticæ leges, propius ad Romanam formam accedunt, sed Romanae plus grauitatis habent in plerisque delictis puniendis: melius etiam describunt iura testamentorum, discernunt hereditates, fidei commissa legata: Denique uberior est doctrina Romanis, saepe enim miror insolentiam

Altera pars de iure Romano, quod plus grauitatis habet ceteris.

dm quorundam, qui existimant iusta & æqua, si-
 ne arte & sine doctrina perspici naturali quo-
 dam sensu, sicut apes architectonicam norunt si-
 ne doctrina, sed hi tota uia errant. Etenim ut in
 alijs artibus initia quædam monstrat natura, ut
 in mensuris admirandis, deinde arte doctrina pro-
 ficat: ita in hac iuris & morum gubernatione int-
 tia à Natura esse fateor. Necesse est enim esse cer-
 ta principia, sed ex his fontibus duci regulæ sine
 doctrina non possunt. Quoties affinitas decipit
 homines? Ut hoc tempore, quàm turpiter præ-
 textitur interesse, immanibus usuris, interdum fal-
 so pretextu societatis, interdum simulatis em-
 ptionibus uoragines usurarum teguntur. Hæc
 deprehendi & emendari sine eruditione, doctri-
 na, non possunt. Quæ tenebræ essent iudicio-
 rum, quæ confusio, si non essent arte tradita di-
 scrimina actionum? Quis sine doctrina uideret,
 cur à rei uindicatione publicanum distingui oport-
 eat? & hoc genus alia multa? Res igitur cogi-
 gi fateri, necessariam esse artem & eruditio-
 nem doctrinam, ad dijudicanda iusta & æqua,
 eamq; præcipuam esse partem moralis Philoso-
 phiæ. Nihil est indignius homine docto, quàm ar-
 tis suæ laudem augere aliarum artium uitupera-
 tione: sunt enim omnes excellentia Dei dona,
 quare

Iusta & æqua
 sine doctrina
 non perspicia.

quare omnes uenerari & amare debemus. Sed cum sit admirabile opus Dei in animis hominum, nosse numeros & ordinem, unde existunt multe artes, Arithmetica & Dialectica, cur non etiam admiramur illas noticias, quæ discernunt iusta & iniusta, ac pariunt doctrinam iuris? Hæ noticias sunt quædam imago Dei, et magis regunt uitam, quàm aliæ noticia seu ideæ artium. Ex hac admiranda luce & Dei imagine, orta doctrina Iureo sultorum, non minus est ars, quàm ceteræ discipline. Itaq; cum sit arte aliqua opus, ad intelligenda & discernenda iusta & iniusta, quos alios artifices, nisi doctissimos, peritissimos homines, qui in sapientissimis consilijs summi imperij disputauerunt, sequeremur? Rectè igitur Romano iure utimur. Quantum fuerit studium doctrine inde usq; ab Augusto ad Iustinianum, multa sunt perspicua signa, sed cetera omittam: Augustus cum quidem excelleret civili sapientia in questionibus iuris, quàm multa de Trebatijs, Tuberonis, Labeonis, & Capitonis sententijs consultuit? Labeoni etiam liberè aduersanti sepe cessit. Sed, ut sunt morosi interdum etiam leni & moderati Principes, Augustus & si non lesit Labeonem, tamen offendi se eius libertate significauit, eoq; Capitoni minori natu consulatum dedit. Re-

Studia doctrinarum apud principes inde ab Augusti temporibus.

tinuer

tinuerunt Augusti morem, & post eum Principes, nec sine Iureconsultis ultra decreta in ciuilibus quaestionibus faciebant. Nerua & Cassius adserunt Tyberio, Cassius Vespasiano, Traiano et Adriano Celsus, & pleriq; alij. Neq; tamen in consilium admissi sunt ulli, nisi iudicio Senatus Romani essent Principibus commendati. Postea Antonini Pius & Marcus multò etiam frequentius consilium Iureconsultorum habuerunt. Alexander Seuerus, cuius plurimæ extant in codice leges, nullum Decretum, nisi uiginti Iurisconsultis adhibitis, adidit. Hunc morem cum cogito, non possum non reprehendere negligentiam & barbariem nostræ ætatis, qua tam multi summi Reges & Principes respondent, aut sine doctis uiris, aut certè sine frequentia & disputatione doctorum. Ideò absurda multa et disidentia à iure adütur, quæ existimationi principum non leuiter officiunt. Cum igitur illi clarissimi uiri artem effecerint, et omnia exquisite complexi sint, quæ ad tuendam societatem humanam pertinent personarum gradus, rerum diuisiones, acquirendi modos, contractus, successiones, hereditates, obligationes, actiones, pœnas delictorum: conuenit agere gratias Deo, quod tale ius imperio reddiderit. Neq; enim sine Dei consilio accidit, quod

cum post inclinationem Romani imperij etiam amissus esset usus harum legum, & successisset barbarici ritus iudiciorum, tamen annis post Iustinianum quingentis, reuocatae sunt in forum, & in scholas Romanae leges. Haec restitutio multos mores barbaricos correxit, non modò in iudicijs, sed etiam in reliqua uita. Profuit etiam fructibus: quare hoc tantum bonum propter communem utilitatem tot gentium tueamur. Nam scriptum

Ius scriptum praesidium aduersus tyrannidem,

ptum ius est firmum praesidium aduersus tyrannidem, & quò eruditius est, eò plus continet aequitatis. Hoc muro septa est libertas populi aduersus potentum cupiditates. Si tolleretur hoc ius, quae sequutura esset Tyrannis, cum pro legibus essent potentum adfectus? Facile est enim fingere praetextus, et specie aliqua affectum tegere. Rectè inquit Cicero: Vbi discessum est à iure, omnia sunt incerta. Multò maior esset incertitudo, si prorsus nullum extaret ius scriptum. Natura autem ita fert, ut incertitudo illa ac Tyrannides rursus praebent occasionem noui iuris scribendi: quod si fieret, scriberentur aegrestia, et inermis, ut nunc fit in aliquibus locis, & dissimilia in singulis oppidis. Nunc non modò aequitas nostri iuris prodest ad tranquillitatem, sed illud etiam conducit, quod multae gentes iuris similitudinem

ne cōsociantur. Quare hoc ius, quod à sapientis-
 simis uiris in Repub. præstantissima scriptum est,
 quod magno consilio summorum uirorum resti-
 tutū est, quod est æquissimum et maximè consen-
 taneum rationi, quod munit nos aduersus Tyran-
 niā, quod prodest ad bonos mores, retineamus,
 & omni studio propugnemus. Tanta est enim æ-
 quitas, ut etiamsi in forum et curiam non esset rea-
 ceptum, tamen in scholis legi oporteret, ad discen-
 dam naturam iusticiæ & æquitatis. Nusquam en-
 nim extat perfectior et illustrior imago iustitiæ,
 quàm in his legibus. Quare etiam à Deo optare
 debemus, ut hanc doctrinam ad Reipub. tranquil-
 litatem conseruet.

Dixi.

ORATIO IN PROMOTIONE
 cuiusdam Iuris consulti, habita à Doctore Sebal-
 do Munstero, Res non iudicandas secundū arbi-
 trium Iudicis, sed secundum scriptum ius

Anno 1532.

Vm ante paucos dies uir cla-
 rissimus Doctor Hierony-
 mus, Præceptor noster o-
 ptimè meritus, & de ma-
 gnitudine Professionis no-
 stræ sapientissimè dixe-
 rit,